

A szakértői munkáról

Topa Dénes Imre

A 2016. évi XXIX. törvény az igazságügyi szakértőkről (továbbiakban: Szaktv.) tavaly május 5-i kihirdetése és év közbeni hatályba lépése indokolja, hogy beszéljünk a szakértői munkáról és az igénybevétel lehetőségeiről.

A SZAKÉRTŐ

Fontos mindjárt az elején leszögezni: a szakértői munkát alapvetően két területen és egymástól elkülönülten működő felügyeleti szervek ellenőrzése mellett lehet folytatni.

Megfelelő végzettséggel és szakmai tapasztalattal rendelkező szakemberként a következő lehetőségek állnak a jelölt előtt:

- ◆ igazságügyi szakértő vagy
- ◆ műszaki szakértő lehet.

A két diszciplína között „megengedő vagy” lehet fel: a két működési mód együtt is művelhető.

Vizsgáljuk meg a fenti kettő közötti különbséget!

AZ IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐ

Az igazságügyi szakértő feladata a bíróság, ügyészség, valamint jogszabályban meghatározott más hatóság eljárásában kirendelés vagy egyéb esetekben ügyfél megbízása alapján a tudomány és a műszaki fejlődés eredményeinek felhasználásával készített szakvéleményével segítse a tényállás megállapítását, a szakkérdés eldöntését.

Az igazságügyi szakértő az igazságügyi szakértői tevékenységet önálló tevékenységként, egyéni vállalkozóként, társaság vagy szolgáltató cég tagjaként vagy alkalmazottjaként, illetve igazságügyi szakértői intézmény vagy igazságügyi szakértői intézet, igazságügyi szakértői testület vagy más szerv nevében végezheti.

Az igazságügyi szakértő tevékenységének megkezdése előtt *esküt tesz*, melyben deklarálja, hogy az Alaptörvényt és a jogszabályokat betartja; az

állam- és szolgálati titkokat, valamint a tevékenysége során tudomására jutott tényeket és adatokat megőrzi; igazságügyi szakértői tevékenysége során részrehajlás nélkül, lelkiismeretesen, a törvényeknek és a szakmai szabályoknak megfelelően jár el.

A MŰSZAKI SZAKÉRTŐ

A műszaki szakértő a Magyar Mérnöki Kamara engedélye alapján végez nem jogi vonatkozású ügyekben szakértői tevékenységet.

Jellemző feladatai: lízingelt gépek, berendezések lízingszerződés előtti értékmegállapítása, felszámolás alatt álló társaságok vagyonelemeinek felmérése, nem jogi vonatkozású ügyekben szakvélemény, tanácsadás, mediátori tevékenység.

Jól látható, hogy a két terület erősen elkülönül egymástól: az igazságügyi szakértő elsősorban a jogi vonatkozású ügyekkel kapcsolatban tevékenykedik; működését szigorú jogi szabályozás, kötelező kamarai tagság és ehhez kapcsolódó etikai kódex szabályozza.

A műszaki szakértő piaci viszonyok között nyújt segítséget olyan szakmai kérdésekben, melynek megítéléséhez megbízza (ide értve, de nem erre korlátozva: bankok, lízingcégek, felszámolással foglalkozók stb.) nem rendelkezik elegendő ismerettel.

Miután a két (egyébként egymással átfedésben lévő) terület alapjait tisztáztuk, mélyedjünk el egy kicsit az igazságügyi szakértő működését szabályozó alapvető ismeretekben!

JOGI HÁTTÉR

Képzés

Az igazságügyi szakértők képzése két részből tevődik össze.

Jogi képzés

Az igazságügyi szakértők rendszeres jogi oktatásának célja, hogy az igazságügyi szakértői névjegyzékbe bejegyzett szakértők szervezett keretek között kapjanak tájékoztatást a tevékenységük folytatásához szükséges jogi ismeretekről, és a megszerzett jogi tudásuk frissítése érdekében rendszeres továbbképzésben részesüljenek.

Jogi vizsga

A jogi vizsga célja, hogy a vizsgára jelentkező személy számot adjon az igazságügyi szakértői tevékenység ellátásához szükséges tételes jogi ismeretekről és az ahhoz kapcsolódó gyakorlati jogalkalmazási készségéről.

Mentesül a vizsga alól az a szakértő, aki

- ♦ jogász szakképzettséggel, vagy
- ♦ jogi szakokleveles közgazdász szakirányú szakképzettséggel, vagy
- ♦ jogi szakokleveles mérnök szakirányú szakképzettséggel, vagy
- ♦ jogi szakokleveles általános orvos, fogorvos, gyógyszerész szakirányú szakképzettséggel, vagy
- ♦ jogi szakokleveles családvédelmi tanácsadó szakirányú szakképzettséggel, vagy
- ♦ kriminalisztikai szakember szakirányú szakképzettséggel

rendelkezik.

Az igazságügyi szakértői tevékenység folytatásához szükséges jogi oktatásról és vizsgáról szóló 10/2006. (III. 7.) IM rendelet 6. § alapján az igazságügyi szakértő két évente köteles részt venni jogi továbbképzésen.

A vizsga lebonyolítása

Az első képzés befejezését követően a vizsgát az Igazságügyi Szakértői Vizsgabizottság tagjaiból a miniszter által esetenként kijelölt vizsgabizottság előtt kell letenni.

Tanúsítvány

Az eredményesen letett vizsgáról a vizsgabizottság tanúsítványt állít ki, amelyet a vizsgabizottság elnöke és tagjai aláírnak annak igazolására, hogy a jelölt a számonkérésen megfelelt és megfelelő ismeretanyag birtokába jutott ahhoz, hogy igazságügyi szakértői tevékenységét megkezdhesse.

Kamarai képzés

A Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara (MISZK) gondoskodik a szakértői tevékenység folytatásához szükséges alapismeretek oktatásáról, melyeket legalább félelente köteles megszervezni. A szakértés alapismereteit oktató képzésen való részvétel, valamint az azt követő szóbeli vizsga teljesítése valamennyi igazságügyi szakértő számára kötelező.

A kamarai vizsga

A vizsga célja, hogy az igazságügyi szakértő tevékenysége ellátásához szükséges elméleti és gyakorlati ismeretekről számot adjon. A vizsgát a Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara mellett működő Igazságügyi Szakértői Oktatási Bizottság tagjaiból összeállított háromfős eseti bizottság előtt kell letenni.

(Mentesül az oktatáson való részvétel és a vizsga kötelezettsége alól az a szakértő, aki olyan felsőfokú végzettséggel vagy szakvizsgával rendelkezik, melynek tananyaga tartalmazta az igazságügyi szakértői képzés oktatási anyagát vagy szakképzettségének megfelelő tudományterületen tudományos fokozattal rendelkezik.)

Tanúsítvány

A Magyar Igazságügyi Kamara által kiállított Tanúsítvány igazolja a kamarai oktatáson való részvételt és a sikeres vizsgát, mely előfeltétele az igazságügyi szakértői munka megkezdésének.

Kamarai etikai kódex

Az igazságügyi szakértő tevékenységét a Magyar Igazságügyi Kamara Etikai Kódexe szerint, azzal összhangban, az abban foglaltak szellemiségének megfelelően végezze el.

A legfontosabb követelmények: összeférhetlenség kizárása, válaszáadás megtagadásának kötelezettsége, szakterületen kívüli eljárás tilalma.

A szakértői tevékenység során az alapvető kötelezettségek: a titoktartási kötelezettség, a tájékoztatási kötelezettség, a pártatlanság követel-

ménye, a visszaélés tilalma, a rendelkezésre állás kötelezettsége. Az etikai kódex külön előírja a kapcsolattartás elvárt módját az érintett felekkel a szakértő tevékenysége és egyéb eljárások során.

A szakértői szakvéleménnyel kapcsolatos elvárások: a korszerű szakmai ismeretek alkalmazása, egyértelműség, ellenőrizhetőség, megfelelő indoklás, tárgyilagosság. Az igazságügyi szakértői kamara etikai kódexe külön pontban foglalkozik idegen szakvélemény alkalmazásával, más szakértő szakvéleményének felhasználhatóságával.

Az általánosan elvárt magatartási szabályok:

- ◆ a szakértő mind szakértői tevékenysége során, mind közszerepléseiben, mind magánéletében köteles olyan magatartást tanúsítani, hogy azzal a saját és a szakértői kar tekintélyét ne csorbitsa;

* Közfeladatot ellátó személyek azok, aki közösségi célok, társadalmi normák megvalósítása, végrehajtása érdekében jogszabályok alapján közfeladat ellátására alkalmasnak minősített szervek képviselői eljárnak a társadalom egyedeivel szemben, illetve közvetítenek feléjük. A közfeladatot ellátó személyek körét a Btk. 310–313. §., Btk. 459. § 1. bekezdés 12. pontja határozza meg.

- ◆ a szakértő az eljárásban hivatalból részt vevőkkel köteles olyan kapcsolatot kialakítani, amely a kölcsönös megbecsülésen alapul, és az együttműködés eredményességét szolgálja.

Az etikai kódexet megsértő szakértővel szemben *etikai eljárás* indítható, melyet az igazságügyi kamara Etikai Bizottsága folytat le külön szabályzat szerint. Az előzőekben említett eskütétel, a jogi és a kamarai vizsga letétele és az etikai kódex elfogadása után az igazságügyi szakértő fényképes igazolványt kap, mely az azonosító adatok mellett az engedélyezett szakterületeket is tartalmazza.

Az igazságügyi szakértő közfeladatot ellátó személynek* minősül.

A cikksorozat az igazságügyi szakértő által elkészíthető vagy elkészítendő szakvéleményekre vonatkozó legfontosabb tudnivalók ismertetésével folytatjuk.

